

DOĞUM SONRASI İLK HAFTALARDA SÜT İNEKLERİNİN BESLENMESİ

Dr. Yılmaz ŞAYAN
Prof. Dr. Asım KILIÇ
E. U. Ziraat Fakültesi
Zootečni Bölümü

Hiç kimse sahip olduğu en güzel hayvanını satmak istemez. Doğrusu da budur. Zira hayvan ne denli verimli ise, o denli ucuza süt üretebiliyor demektir. Nevar ki böyle hayvanlarda yem tüketimi oldukça yüksektir. Ayrıca rasyonun çok iyi şekilde (denge) hazırlanmasına gereksinim duyulur. Dolayısıyla fazla hayvanı olup yetersiz beslenmektense az olup yakından ilgilenmek daha doğru bir davranımdır. Bu arada sürüdeki verim azlığı her zaman için iyi bir yemlemenin yapılmadığının kanıtı sayılmaz. Burada asıl olan, hayvanın enerji gereksinimini tam olarak karşılamaktır. Zira enerji gereksiniminin tam olarak karşılanamaması halinde canlı ağırlık kaybı, asetonemi, verim azlığı, protein gereksiniminin karşılanamaması, döl veriminde kötüleşmeler vb. sorunlar ortaya çıkar.

Şüphesiz iyi bir besleme uygulayalım derken lüks tüketimden de mutlak kaçınılması önerilir. Bunun için uygulamada hayvanlara genelde kaba yem ad libitum olarak verilerek önce kaba yem tüketim yetenekleri takdir edilir. Bu miktar, daha sonraları kesif yem ile desteklenir. Kesif yemin bir kısmı, yüksek düzeyde sindirilebilir, işletmenin kendi üretimi olan, örneğin hayvan pancarı gibi, yemlerle desteklenmesi yoluna gidilir.

Hayvanlara kesif yem, verim düzeylerine göre dağıtılır. Bunun için onların süt verimlerinin bilinmesine gereksinim duyulur. Ne varki fazla yoğun yem takdimi, kaba yem tüketimini engeller. Dolayısıyla verilecek kesif yem miktarının, örneğin 35 kg dolayında sütve ren hayvanlarda, 12-13 kg/gün düzeyini geçmesi istenmez. Hele doğum sonrası ilk dönemlerde madde değişimi olayları süt üretimine göre regüle edildiğinden besin maddelerine olan gereksinim de hızla artar. O nedenle daha doğum öncesi yapılacak

yemden yeme geçişler yapılmış olmak durumundadır. Böylece rumen bakterilerinin yeni dönem yemlemesine olan uyumu güvenle sağlanabilir.

Laktasyon başlangıcında hayvanın yem tüketim yeteneği oldukça sınırlı olmasına karşılık süt verimi oldukça yüksektir ve doğumdan 2 hafta kadar sonra verim seviyesi en yüksek düzeyine ulaşır. Haliyle hemen her hayvanda bu dönemde bir besin madde gereksinimi yetersizliği söz konusudur. Bu gereksinim açığı kesif yem verilmesi ile de giderilemez. Bu arada yine bu dönemde rasyonlarda kaba yem miktarında yapılacak azaltımlara karşılık fazla yoğun yem kullanımı eğilimi olduğundan rasyonun bileşiminde de büyük hatalar yapılır. O nedenle başlangıçta aşağıdaki kurallara uymada yarar vardır.

Buna göre laktasyon başlangıcında kesif yem verilmesi sınırlı tutulmalı ve fakat kullanılacak kaba yem niteliğinin pekiyi nitelikte olmasına çaba gösterilmelidir. Bu bakımdan çizelge 1 deki verilerden geniş ölçüde yararlanmak olasıdır.

Çizelge 1 : 30kg dolayında süt veren hayvanlarda, laktasyon başlangıcında enerji gereksiniminin (Eg) karşılanması

Laktasyon dönemi, hafta	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Süt verimi, kg/gün	23	27	30	30	30	30
Eg, MJ NEL	110	121	130	130	130	130
Kurumadde tüketimi, kg	14	16	17	18	19	20
Kesif yem tüketimi, kg	6	10	10	10	11	12
Eg ine göre enerji tüketimi, % 80	86	85	89	94	100	

Bugüne dek yapılan çalışma bulgularına göre, doğum sonrası ilk hafta hayvan kendi yem tüketim yeteneğinin ancak % 70-80 ine ulaşabilir. Hele rasyon besleme fizyolojisine uygun hazırlanamayacak olur ise, yem tüketimi daha da olumsuz etkilenir. Daha sonraki dönemlerde kaba yem tüketimi ve buna uygun olarak toplam yem tüketimi hızla artarak organizma, enerji gereksiniminin yetersiz kaldığı devreyi, fizyolojik yeteneği sınırları içerisinde, olduğunca kısa sürede telafi etmeye çalışır.

Şayet hayvan daha doğum öncesi 2-4 kg kesif yem tüketimine alıştıracak olur ise, laktasyonun ilk haftasında 6 kg a dek kesif yem takdiminden asla korkulmaz. İkinci hafta ise, verilecek kesif yem miktarının 10 kg ı aşması önerilmez. Bu düzeyde iken hayvan 14-15 kg dolayında kurumadde tüketiyor ise, rasyon hala gevişgetirenlerin fizyolojisine denk olarak hazırlanmıştır demektir. Bu durumda enerji gereksinimi %80-85 karşılanır. Kaba yemin ad libitum olarak verilmesine devam edilirse, hayvan kendi yeteneğine (gücüne) eşdeğer düzeyde (miktar) daha yem tüketerek genelde yem tüketimini artırır. Hayvanın yem tüketim isteminin (iştahının) iyi olduğu gözleniyor ise, 5. haftadan itibaren verilecek kesif yemin miktarı 12 kg a dek artırılır. Bu tür yargılara varmada hayvanın yem tüketim istemi ile süt besin maddeleri içeriği, onun gerçekten kendi gereksinimi düzeyinde yemlenip yemlenmediğinin belirgin bir kanıtı olarak kullanılır.